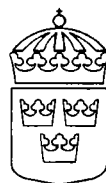

Justitieutskottets yttrande

1993/94:JuU1y

Immunitet och privilegier inom ESK

1993/94
JuU1y

Till utrikesutskottet

Inledning

I proposition 1993/94:23 om Sveriges tillträde till konventionen om förlikning och skiljedom inom Europeiska säkerhetskonferensen (ESK) m.m. har regeringen (Utrikesdepartementet) föreslagit riksdagen bl.a. att godkänna konventionen om förlikning och skiljedom inom ESK som undertecknats den 15 december 1992 samt att anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Propositionen har hänvisats till utrikesutskottet som har berett justitieutskottet tillfälle att yttra sig i ärendet.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Ärendet föranleder följande yttrande från justitieutskottet.

Utskottet

Inledning

I propositionen behandlas de olika delarna av ett beslut den 14 december 1992 av det tredje rådsmötet inom ESK. Beslutet handlar om fredlig lösning av tvister, och den mest framträdande delen avser en konvention om förlikning och skiljedom (Stockholmskonventionen). Genom konventionen upprättas en skiljedomstol (ESK-domstolen) inom ESK. I propositionen föreslås bl.a. att Sverige tillträder konventionen och underkastar sig ESK-domstolens domsmakt för en period av tio år.

I propositionen föreslås också en ändring i lagen om immunitet och privilegier för att Sverige skall uppfylla sina förpliktelser härvidlag åt funktionärer i ESK-domstolen. Denna fråga ligger inom utskottets beredningsområde. Utskottet begränsar sitt yttrande till den.

Till grund för förslagen i propositionen ligger en promemoria (Ds 1993:48) Sveriges tillträde till konventionen om förlikning och skiljedom inom den europeiska säkerhetskongressen (ESK), som har remissbehandlats.

Enligt konventionsåtagandet (artikel 6) skall förlikningsmännen, skiljedomarna, domstolens sekreterare och de tvistande parternas ombud och juridiska biträden, medan de fullgör sitt uppdrag inom konventionsstaternas territorium, åtnjuta samma immunitet och privilegier som personer knutna till Internationella domstolen åtnjuter. — Internationella domstolen upprättades år 1945 och är Förenta nationernas främsta rättskipande organ.

Artikeln hänvisar alltså till Internationella domstolens stadga. Frågor om immunitet och privilegier samt om skattefrihet tas upp i tre artiklar i Internationella domstolens stadga.

Artikel 19 lyder: Domstolens ledamöter åtnjuta vid fullgörandet av sina uppgifter diplomatiska privilegier och immuniteter.

Artikel 42.3 lyder: Ombud, rådgivare och advokater åt parter inför domstolen skola åtnjuta de privilegier och immuniteter, som erfordras för ett oberoende utövande av deras uppgifter.

Artikel 32.8 som hänvisar till i sju punkter i artikeln beskrivna arvoden till domarna i domstolen och till olika funktionärer lyder: Ovannämnda avlöningar, arvoden och ersättningar äro befriade från all beskattning.

I propositionen tolkas artikel 6 så att domare m.fl. i ESK-domstolen inte skulle komma i åtnjutande av skatteprivilegier. Resonemanget i propositionen bygger på tanken att om artikel 19 i Internationella domstolens stadga hade omfattat även skatteprivilegier hade regleringen i artikel 32.8 inte behövts. Den bestämmelsen tyder alltså, enligt vad som anförs i propositionen, på att skattefriheten i Internationella domstolens stadga är en förmån som går längre än vad som i stadgans artikel 19 innefattas i begreppet immunitet och privilegier.

Lagtekniskt föreslås en lösning som innebär att i bilagan till lagen om immunitet och privilegier fogas en ny punkt 43 enligt vilken konventionsåtagandet skall fullgöras genom att bestämmelserna i artikel 19 och i artikel 42.3 i Internationella domstolens stadga skall tillämpas för ifrågavarande personkategorier.

I princip samma ordning föreslås i den nyssnämnda promemorian.

De remissinstanser som yttrat sig över lagförslaget har med något undantag varit kritiska till det (se prop. s. 15 f). Kritiken går sammanfattningsvis ut på att det svårligen ur konventionsåtagandet kan utläsas en sådan inskränkning avseende skatteprivilegier som föreslås i promemorian.

Till grund för lagstiftningen om immunitet och privilegier ligger en i Wien den 18 april 1961 avslutad konvention om diplomatiska förbindelser. Konventionen utgjorde i stort sett en systematisk kodifiering av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser, och dess bestämmelser avvek inte i några väsentliga avseenden från vad som redan tillämpas i Sverige (prop. 1966:148 s. 15 f, UU 12 s. 3). Lagen (1966:664) med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier trädde i kraft den 1 januari 1967.

I samma lagstiftningsärende beslutades att lagen (1962:371) om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer m.m., som bl.a. gällde för Internationella domstolen, skulle upphöra att gälla. Bestämmelserna i den lagen överfördes till lagen med vissa bestämmelser om immunitet och privilegier.

Lagstiftningen om immunitet och privilegier blev år 1976 föremål för en genomgripande främst systematisk översyn, och den nya regleringen, lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, trädde i kraft den 1 januari 1977.

I lagen om immunitet och privilegier regleras inte vilken immunitet och vilka privilegier som avses i varje enskilt fall. Förmånerna framgår i stället enligt 4 § av den konvention som ligger till grund för åtagandet. I det nu aktuella ärendet hänvisas till de regler som gäller för Internationella domstolen.

Enligt artikel 6 i Stockholmskonventionen skall i artikeln uppräknade personer åtnjuta samma förmåner som motsvarande personer vid Internationella domstolen. Regleringen i Internationella domstolens stadga finns som nyss framgått i första hand i artiklarna 19 och 43.2 men även artikel 32.8 måste aktualiseras.

Utskottet anmärker här att de förmåner som utgår enligt artikel 19 är av större omfattning än de förmåner som utgår enligt artikel 42.3. Artiklarna avser också olika personkategorier.

När det gäller tolkningen av artikel 19 vill utskottet anföra följande. Av artikeln framgår att domstolens ledamöter skall åtnjuta *diplomatiska* privilegier och immunitet. Innebörden härav utvecklas inte närmare i stadgan bortsett från regleringen om skattefrihet i artikel 32.8.

Regleringen i artikel 32.8 måste dock enligt utskottets uppfattning ses som ett tolkningsdatum. Ett ytterligare tolkningsdatum utgörs av vad som normalt avses med diplomatiska privilegier i fråga om skatter. Här kan den nyssnämnda Wienkonventionen vara till ledning. Enligt artikel 34 i Wienkonventionen skall *diplomatiska* företrädare med vissa undantag vara befriade från alla statliga, regionala eller kommunala skatter och pålagor vare sig de avser person eller egendom.

Det i propositionen anlagda synsättet framstår mot den här angivna bakgrunden inte som naturligt.

Enligt utskottets mening kan det sålunda ifrågasättas om inte skatteprivilegium föreligger redan enligt artikel 19 i Internationella domstolens stadga. Den i propositionen föreslagna regleringen skulle i sådana fall inte leda till det åsyftade resultatet.

Härutöver måste utskottet konstatera att det i Stockholmskonventionen inte görs några inskränkningar till vissa artiklar när det gäller hänvisningen till Internationella domstolens stadga. Det går således inte att av artikel 6 i Stockholmskonventionen dra slutsatsen att endast artiklarna 19 och 42.3 omfattas av hänvisningen. Tvärtom pekar ordalydelsen av artikel 6 på att även artikel 32.8 i Internationella domstolens stadga, som behandlar en fråga om privilegier, omfattas.

Ordalydelsen av artikel 6 ger också vid handen att det åsyftade resultatet är att bl.a. domare vid ESK-domstolen skall åtnjuta *samma* privilegier som domare vid Internationella domstolen. Utskottet vill här anmärka att vad som i propositionen (s. 17) anförts om svenska skatteregler saknar betydelse för tolkningen av artikel 6. Detta framgår för övrigt redan av 1 § lagen om immunitet och privilegier där det stadgas att vad som gäller enligt lagen skall gälla utan hinder av bestämmelse i annan författning. Konventionsåtaganden har med andra ord företrädare framför svensk lagstiftning i motsvarande delar.

Utskottet anser sålunda, i likhet med flertalet remissinstanser som behandlat frågan, att det saknas stöd för slutsatsen i propositionen att åtagandet i Stockholmskonventionen inte omfattar skatteprivilegier för vissa i konventionen uppräknade grupper. Vad som nu sagts bör enligt utskottets mening medföra att den mening i lagförslaget som börjar "Åtagandet i" och slutar "stadga tillämpas" tas bort.

Utskottet vill tillägga att omfattningen av de skatteförmåner som utgår med stöd av Stockholmskonventionen får fastställas i praxis på sedvanligt sätt.

Stockholm den 9 november 1993

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

I beslutet har deltagit: Britta Bjelle (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Jerry Martinger (m), Nils Nordh (s), Göran Magnusson (s), Karl Gustaf Sjödin (nyd), Sigrid Bolkéus (s), Siw Persson (fp), Christel Anderberg (m), Maja Bäckström (s), Kjell Eldensjö (kds), Alf Eriksson (s), Sven-Olof Petersson (c) och Tomas Högström (m).